

2018-05-22

Samhällsbyggnadsavdelningen

Handläggare

annika.ekblom@hagfors.se

Tel: 0563 – 185 39

Bilaga 2 PM – Hagfors kommuns ställningstaganden och motiveringar

”Förslag till detaljplan för utvidgning av Hagfors Järnverksområde, etapp 1 och 2 Uddeholms AB, Hagfors 2:61 m fl, Hagfors kommun, Värmlands län”.

Nedan redovisas: A. De ställningstaganden Hagfors kommun gjort under planarbets gång med avvägningar mellan olika intressen. B. Motiveringar till ställningstagandena med återkoppling till miljöbalken och plan- och bygglagen.

A. Bakomliggande ställningstaganden till planförslaget

- Hagfors kommun gör bedömningen att det föreslagna planområdet är lämpligt att planläggas och låta omfattas av detaljplan för att kunna tillgodose industrins behov av mark för aktuell utvidgning och framtida expansion samt för att säkerställa skydds zoner mot omgivande bebyggelseområden. Därmed kan industrin lättare planera för en långsiktig och hållbar utveckling som bidrar till att trygga Uddeholms AB:s framtida industriverksamheter i Hagfors.**

Genom att avsätta markområdet mot söder/väster som naturpark med mångfunktionella ytor för skydds zoner och ekosystemtjänster möjliggörs att markområdet kan samutnyttjas för användningsändamål som förutsätter naturmark och vegetation, t ex bibehållen landskapsbild, dagvattenhantering och åtgärder med eventuella kompensationsåtgärder, vilka kan krävas i etapp 2 om våtmarkens rinnsträcka förändras. Industriella ändamål inbegriper förutom produktionsytor även till exempel ytor för logistik, lager, transporter, tekniska anläggningar/energi, ytor för underjordiska ledningar m.m. Det finns inga alternativa planområden som kan tillgodose industrins behov av att utvidga i anslutning till Hagfors Järnverksområde. Det finns heller ingen annan utbyggbar mark att tillgå i angränsning till Hagfors Järnverk. Det är angeläget för Hagfors kommun att medverka till att säkerställa Hagfors Järnverks markbehov för utvidgning och framtida vidareutveckling på orten så att Uddeholms AB även i framtiden kan tillhöra de största privata arbetsgivarna i kommunen.

- Hagfors kommun har tagit ställning för att upphäva strandskyddet norr om vattendraget inom planområdet med hänsyn till de särskilda skäl som föreligger.** Ovan nämnda skäl (punkt 1) i kombination med detaljplanens syfte kan åberopas som särskilda skäl för att upphäva strandskyddet mot våtmarkens rinnsträcka (det södra biflödet till Hagälven) och därmed möjliggöra att marken kan tas i anspråk för industriella ändamål. I etapp 2 kan våtmarken fyllas ut varvid våtmarkens rinnsträcka leds om till våtmarkens nuvarande västra del.

3. Hagfors kommun har tagit ställning för att underlätta för såväl befintliga som nya verksamheter att etablera sig långsiktigt inom verksamhetsområdet i den östra delen av planområdet som vetter mot Uvedsvägen.

De användningsområden och den användning som föreslås bedöms inte motstridiga till industrins användningsområde (J) och kräver mindre skyddsavstånd än 10 meter mot angränsande bebyggelsemiljöer.

4. Hagfors kommun har tagit ställning för att kulturmiljön inom planområdet ska tas tillvara fram till dess att industrin meddelar att de önskar ta i anspråk delar av fastigheterna Hagfors 2:5 och 2:185 för industriella ändamål.

Kulturmiljön utgörs av NKIJ-banans tidigare järnvägsområde med rangerbangård, lokstallar och nedlagda reparations- och verkstadsområde med spår och samlingar. I gällande detaljplan 1783 – P95/04 har kulturmiljön bedömts vara en värdefull miljö, - alltså inte en särskilt värdefull miljö. Vanligtvis betraktas särskilt värdefulla byggnader vara av regionalt intresse för kulturmiljövården. Fastighetsägare har då rätt att ansöka om regionala kulturmiljö-vårdsbidrag. Kulturmiljön - den utvändiga miljön, exteriörer och interiörer är i behov av omfattande underhållsåtgärder och reparationer. Lättnader behövs för att verksamhetsutövare ska kunna etablera sig på lång sikt inom kulturmiljöns privatägda fastigheter.

5. Hagfors kommun har tagit ställning för att låta gällande detaljplans skyddsbestämmelser för kulturmiljön (Förbud mot förvanskning q1 och Förbud mot rivning q2) utgå. I stället införs varsamhetsbestämmelser som bättre motsvarar dagens aktuella behov.

Varsamhetsbestämmelserna bör utformas och anpassas till de nya föreslagna användnings-områdenas gränser samt till befintliga fastigheters byggnadsverk. Avsikten är att bevara respektive byggnaders identifierade huvudsakligen karaktäristiska värden. Byggnaderna får repareras och byggas om- och till varsamt samt kompletteras med tekniska faciliteter för att uppfylla byggnadstekniska krav liksom god arbetsmiljö, tillgänglighet och sund inomhusmiljö samt förbättra t ex värmekomfort, ventilation, vatten och avlopp och sanitet, akustik, brandkrav, tillgång till el, tele och bredband m.m. Ersättningsanspråk kommer inte att kunna ställas vid förändring av byggnaderna då varsamhetsbestämmelser införs.

6. Hagfors kommun har tagit ställning för att besöksanläggningarna med Hagfors Industri- och Järnvägs- och cykeldressiner ska fortsätta bedrivas samt en ny start- och målpunkt för dressinbanan införs i detaljplanen.

Idag erbjuds turister och allmänhet att åka cykeldressin på det enda kvarvarande spåret efter NKIJ-banan, mellan lokstallet vid Hagfors Industri- och Järnvägs- museum (R2) och Stjärnfors i Uddeholm. Dessvärre kommer besöksverksamheten att inkräkta på det föreslagna industriområdet (J). Juridiskt sett är innebörden den att besöksverksamhet och industrianvändning inte är förenliga på grund av att allmänhet inte får vistas inom industriområdet. Eftersom syftet med detaljplanen är planlägga Uddeholms AB:s markreserver och möjliggöra utvidgning och expansion, prioriterar Hagfors kommun industrins användning före besöksverksamheten med cykeldressiner inom det föreslagna användningsområdet (J). Istället förses Dressinbanan med en ny start- och målpunkt inom besöksanläggning (R1) utanför industriområdet, i nordvästra delen av planområdet nära Hembygdsgården vid Knutvägen. Fram till dess att Hagfors kommun eventuellt avyttrar delar av fastigheterna Hagfors 2:5 och Hagfors 2:185 kommer befintligt dressinspår kunna användas för cykeldressiner.

B. Motiveringar till ställningstagandena med återkoppling till miljöbalken och plan- och bygglagen.

Plan- och bygglagen kap 2 § 2

Plan- och bygglagens kap 2 § 2 anger bl a att: Mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företråde ska ges sådan användning som ur allmän synpunkt medför en god hushållning (i enlighet med miljöbalkens kap 3 och 4).

Hagfors kommun har tagit ställning för att planområdet i enlighet med PBL 2:2 kan bedömas lämpligt för aktuell utvidgning, framtida expansion och behov av skydds-zoner för Hagfors Järnverksområde, med hänsyn till områdets beskaffenhet, placering och läge. Företråde ges användning (J) för industriändamål. Den västra delen av planområdet är lämplig att avsättas för användning (Ö) Mark och vegetation med mångfunktionella ytor för skydds-zoner och ekosystemtjänster samt nytt läge för vattendraget om detta leds om. (Ö) syftar bl a till att möjliggöra bibehållen landskapsbild, skydds-zoner mot omgivande bebyggelseområde, lokalt omhändertagande av dagvatten samt ytor för kompensationsåtgärder/ekosystemtjänster i samband med förändring av våtmarkens rinnsträcka.

Miljöbalken kap 1 § 1

Miljöbalkens kap 1 § 1 anger bl a att miljöbalken ska tillämpas så att;

- människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa påverkas av föroreningar eller annan påverkan,
- värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och värddas,
- den biologiska mångfalden bevaras,
- mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhälls-ekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

Med hänsyn till miljöbalkens kap 1 § 1 gör Hagfors kommun ställningstagandet att planområdets mark, vatten och fysiska miljö i huvudsak kan bedömas vara lämpligt för att möjliggöra Hagfors Järnverksområdes aktuella utvidgning i etapp 1 och framtida exploatering i etapp 2 samt att den västra delen av planområdet avsätter mark och vegetation med mångfunktionella ytor för skydds-zoner och ekosystem-tjänster. Planförslaget bidrar till att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning kan tryggas. En expansion möjliggör vidareutveckling för industriverksamheten på orten vilket är gynnsamt för antalet arbetstillfällen. Företaget Uddeholms AB använder aluminium i sin produktion (recycling processes) och hushåller i övrigt med material, råvaror och energi i syfte att främja ett kretsloppstänkande. Det är god samhällsekonomisk hushållning att tillåta industrin utvidga i anslutning till befintligt produktions-område så att redan befintlig processindustri och logistik kan utnyttjas. Däremot vore det en samhällsekonomisk otjänst att inte låta Hagfors Järnverk få vidare-utvecklas eller att bygga upp verksamheten på nytt på annan jungfrulig mark. Att avsätta mark för mångfunktionella ytor för ekosystemtjänster bidrar till samhällsnytta samtidigt som naturen behålls samt att livsmiljöer kan återskapas.

Miljöbalken kap 3 § 8

Miljöbalken kap 3 § 8 anger bl a att: Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan

påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Hagfors kommun har gjort följande ställningstaganden:

Planområdet kan med hänsyn till Hagfors Järnverksområdes nuvarande plats, bedömas vara lämpligt för industrins aktuella utvidgning och framtida expansion och medför god samhällsekonomisk hushållning. Därutöver ligger det i samhällets intresse att mark och vegetation med mångfunktionella ytor kan avsättas för bl a skydds-zoner och ekosystemtjänster. En laga kraftvunnen detaljplan skulle medföra att industriverksamheterna skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet. Det är angeläget att planlägga de skydds-zoner som är möjliga att få mot industriområdet. Boverket har uppmärksammat kommunerna på att ha i åtanke att möjliggöra för ekosystemtjänster i planeringen. Ett exempel är dagvattenhantering. Bland annat är det samhällsekonomiskt försvarbart att nyttja naturens gratistjänster som kommunen annars kan få betala mycket pengar för utan att resultatet alla gånger blir effektivare.

Miljöbalken kap 3 § 2

Miljöbalkens kap 3 § 2 anger att: Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär.

Hagfors kommun har gjort följande ställningstaganden:

Planrådets berörda våtmark, dess rinnsträcka (Hagälvens södra biflöde), den redan kulverterade rinnsträckan i norr (Örbäcken), recipienten Hagälven samt sjön Värmullen definitivt redan är påverkade av industriverksamheten historiskt sett. Trots att befintligt järnverksområde till stora delar är utfyllt sank mark och att Örbäcken delvis är kulverterad, visar MKN vattenförbättrade mätresultat vilket tyder på att vattenförvaltningen går i rätt riktning. I västra delen av planområdet avsätts mark och vegetation med mångfunktionella ytor för skydds-zoner, ekosystemtjänster och kompensationsåtgärder. För att genomföra etapp 2 förutsätts att våtmarken fylls ut och att en del av rinnsträckan (det södra biflödet till Hagälven) antingen kulverteras eller omleds till det nya föreslagna läget vid nuvarande våtmarks västra del. Den nya sträckningen ska klarläggas ytterligare. Utformningen antas kunna liknas vid en grävd fördjupad kanal som anpassas till naturens förutsättningar. (Jämför Örebro kommun Hjälmare kanal samt det kommunala naturreservat Oset och Rynningeviken). Åtgärderna omfattas av miljöbalkens kapitel 11 och kräver anmälan, prövning, tillstånd och godkända avslut.

Miljöbalken kap 3 § 4

Miljöbalkens kap 3 § 4 anger att Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Hagfors kommun har gjort följande ställningstagande:

I planrådets västra del avsätts mark och vegetation som kvartersmark istället för allmän platsmark/natur. Om den västra delen av planområdet planläggs som kvartersmark kan ett användningsområde avsättas som (Ö): Mark och vegetation med mångfunktionella ytor för skyddsområden och ekosystemtjänster: Avsikten är att samordna ytor för många olika funktioner som förutsätter natur, mark och vegetation för sin användning. Inom (Ö) kan mark och vegetation avsättas för att bibehålla landskapsbilden, zon till skydd mot störningar från verksamheten mot angränsande bostadsområde samt för lokalt omhändertagande av dagvatten med markinfiltration, fördröjning och ekologisk rening. För att möjliggöra att kompensationsåtgärder kan utföras i samband med eventuell etapp 2 då våtmarkens rinnsträcka leds om eller

kulverteras, kan ytor krävas för ny etablering av nya livsmiljöer, flora och fauna. Ytterligare utredningar, provtagningar och rekommenderade tekniska lösningar samt noggrann planering förutsätts inför ett genomförande. Industrin har miljötillstånd som ska uppfyllas. Ekologiska dagvatten-reningsystem kräver bl a infiltrerbar mark och att dagvattnet passerar olika steg med fördröjningsetapper som befrämjar reningen. T ex bidrar vegetation och vattenflödets luftning till att rena och förbättra vattenkvaliteten tack vare dessa ämnesomsättningar. I planförslaget bedöms den känsligaste naturmiljön vara vattendraget Hagälven och sjön Värmullen. I etapp 2 fylls våtmarken ut varvid dess rinnsträcka förskjuts /leds om västerut till nuvarande våtmarks västra parti. Genom att avsätta kvartersmark med användningsområde (Ö) mark och vegetation med mångfunktionella ytor för olika ekosystemtjänster, bedöms den sammantagna påverkan på vattendraget och naturmiljön kunna bli avsevärt mycket mindre negativt påverkat. Detaljplanen ska säkerställa möjligheter för att dagvattenhanteringen inom planområdet hanteras på ett betryggande sätt och MKN vatten ska uppnås och inte förvärras. För vattendraget Hagälven och sjön Värmullen samt grundvattnet gäller att god kemisk status 2015 ej uppnåtts samt att den ekologiska och kemiska statusen ska uppnås 2021 i vattendrag och sjö.

Plan- och bygglagen kap 8, § 14

PBL (2010:900) kap 8 § 14 Underhåll och varsamhet (i dess lydelse 2017-03-02) anger följande:

”Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 §* i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras. En anordning för ett syfte som anges i 4 §* första stycket 2-4, 6 eller 8, ska hållas i sådant skick att den alltid fyller sitt ändamål”. * (§ 4 = ”Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om 1. Bärförmåga, stadga och beständighet. 2. Säkerhet i händelse av brand. 3. Skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön. 4. Säkerhet vid användning. 5. Skydd mot buller. 6. Energihushållning och värmeisolering. 7. Lämplighet för det avsedda ändamålet. 8. Tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienterings- förmåga. 9. Hushållning med vatten och avfall och 10. Bredbandsanslutning. Vad som krävs för att ett byggnads- verk ska anses uppfylla första stycket framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap 2 § Lag 2016:537).

Hagfors kommun har följande ställningstaganden:

Kulturmiljön ska tas tillvara och underhållas . Varsam om- och tillbyggnad ska möjliggöras. I FÖP Fördjupad översiktsplan för hagfors kommun, delområde 14 Järnverksområdet (norr om planområdet) rekommenderas att ”Historiska miljöer och byggnader bör behandlas med varsamhet”. Hagfors kommun bedömer att hårdare krav med Förbud mot förvanskning och förbud mot rivning inte bör vara kvar utan kunna ersättas med varsamhetsbestämmelser.

Varsamhetsbestämmelser införs och utarbetas med återkoppling till lagrum i PBL (2010:900) kap 8 § 14. Underhåll och varsamhet (i dess lydelse 2017-03-02): Utformning och tekniska egenskaper som avses i PBL kap 8 § 4 ska i huvudsak bevaras och underhåll anpassas till omgivningens karaktär och byggnads verkens identifierade värden från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Ett PM – Kulturmiljö har tagits fram 2018-04- 25 som underlag till de utarbetade varsamhetsbestämmelserna på plankarta/planbeskrivning och bifogas samrådshandlingarna.

Efter översiktlig yttre inventering och fotodokumentation utarbetades ett förslag till varsamhetsbestämmelser som införts i planbeskrivningen. Inom kulturmiljön har byggnadsverkens särdrag och kulturhistoriska värden identifieras. Den värdefulla miljön utgörs av spårrområden och rangerbangård, lokstallar och dess ihopbyggda verkstadslokaler. Byggnadsverken har karaktäristisk arkitektur med tidstypiska

byggnadskonstruktioner och material. Varsamhetsbestämmelserna syftar till att kulturmiljöns värdefulla yttre miljö och byggnadernas exteriörer kan tas tillvara, underhållas och repareras avseende sina huvudsakliga identifierade värden och därmed hållas i vårdat skick. Underhållsåtgärder måste få tillåtas så att byggnaderna alltid fyller sitt ändamål avseende lämplighet och att tekniska egenskaper uppfylls avseende bärförmåga, stadga, beständighet, brandsäkerhet, god hygien, hälsa och inomhusmiljö, god akustik, energihushållning och värmeisolering, tillgänglighetsanpassning, hushållning med vatten och avfall och bredbandsanslutning. Varsamma om- och tillbyggnader för installationer av tekniska faciliteter bör tillåtas och är då lämpliga som mindre utbyggnader. De bör bedömas med hänsyn till lämplighet till verksamheternas funktionskrav men bör ej inkräkta på eller dominera över byggnadernas huvudsakliga identifierade kulturhistoriska värden.

Annika Ekblom planarkitekt
Hagfors kommun